

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 6/2011

Varšavský summit a reflexe programu Východního partnerství

—

Září 2011

Varšavský summit a reflexe programu Východního partnerství

—

**Vlad'ka Votavová, Maria
Staszekiewicz, Michal Mocht'ák**

29. září 2011

Úvod

Ve dnech 29. a 30. září 2011 se ve Varšavě koná summit nejvyšších představitelů členských států Evropské unie (EU) a šesti zemí tzv. Východního partnerství (VP). Je to více než dva roky po úvodním ustavujícím summitu tohoto programu, který hostila za českého předsednictví Rady EU Praha. Závěry, které z varšavského summitu vzejdou, budou velkou měrou podmiňovat celkové hodnocení polského předsednictví, které si podporu a prohloubení programu VP stanovilo jako jednu ze svých priorit.

EU stojí před nelehkou úlohou obhájit politiku Východního partnerství (*Eastern Partnership*) na pozadí vnitřní nejednotnosti a přetrvávající kritiky z řad akademiků i občanského sektoru. Původní záměr vytvořit funkční rámec pro spolupráci s východními sousedy, jehož podstata spočívala v diverzifikaci zdrojů Evropské sousedské politiky (*European Neighbourhood Policy*, ENP), se zatím nedaří naplnit. Kritické hlasy vyčítají programu VP především pojmovou vágnost, nejasnost cílů, unilaterální prosazování unijních zájmů a nerespektování individuálních potřeb participujících států. K tomu se přidávají formální nedostatky při plánování a koordinaci postupu s Ruskou federací (RF), která vnímá tuto evropskou politiku jako zásah do vlastní sféry vlivu – podezření, k němuž EU neumí zaujmout jasný postoj.

V této studii se autoři zabývají vývojem VP v období po jeho oficiálním představení v květnu 2009, problémy, které se skrývají za konceptem VP, a v neposlední řadě aktuálními trendy, které předznamenávají vývoj jednání na summitu ve Varšavě.

Kontext: komplikované sousedství

Program Východního partnerství si kladl za cíl posílit a do jisté míry nahradit stávající dimenzi evropské sousedské politiky, která cílila na země nově náležící do oblasti širších geopolitických zájmů Bruselu v důsledku východního rozšíření EU z roku 2004. Po neúspěšném pokusu v podobě Černomořské synergie (*Black Sea Synergy*) v roce 2007 byl nakonec Polskem a Švédskem ve spolupráci s českým předsednictvím Rady EU v první polovině roku 2009 prosazen program VP.

Poněkud nesoudě spojil tři východoevropské země – Ukrajinu, Bělorusko a Moldavsko, z nichž Bělorusko pod vedením autokratického prezidenta Lukašenka ani neparticipovalo v evropské sousedské politice, se třemi jihokavkazskými státy – Gruzii, Arménií a Ázerbájdžánem. Překvapivé zapojení rozlohou a populačně malých jihokavkazských zemí bylo dáno obavami z dopadů rusko-gruzínského konfliktu. Ten v srpnu 2008 naznačil nesouhlas RF se zahraničněpolitickými aktivitami západních zemí v ruském „blízkém zahraničí“, zejména v Gruzii, které však mělo toho času pro všechny aktéry mimořádný význam z hlediska umístění energetických produktovodů vedoucích do Evropy. Stále ještě pod vlivem barevných revolucí v Gruzii (2003) a na Ukrajině (2004) EU automaticky očekávala od všech zemí, snad kromě Běloruska, které bylo připojeno „motivačně“, proevropské směřování a přejímání unijních standardů do vnitřní i vnější politiky.

Dnešní situace se od stavu v roce 2009 značně odlišuje. V prvé řadě je EU plně zaměstnána finanční a dluhovou krizí uvnitř společenství. Z formálního hlediska pak evropskou zahraniční politiku ovlivňují především dva faktory: pomalá implementace Lisabonské smlouvy a s tím související zatím nedokonalé fungování Evropské služby vnější akce (*European External Action Service, EEAS*) a pokračující neschopnost dosáhnout shody ohledně vlastní podoby samotné zahraniční politiky vyplývající z odlišných bilaterálních zájmů jednotlivých členských států. EU navíc během letošního roku věnovala pozornost zejména událostem tzv. arabského jara. V souvislosti s podporou demokratizačních tendencí navíc do severní Afriky začaly směřovat významné finanční zdroje. Příklad zintenzivňování konfliktu v oblasti Náhorního Karabachu v současnosti potvrzuje, že EU dosud v regionu VP nedovede hrát roli mírotvorce, který by se kontinuálně věnoval prevenci eskalace zdejších zamrzlých konfliktů. Z hlediska energetiky lze považovat za významné budování plynovodu Nord Stream obcházejícího tranzitní země, jež jsou součástí VP. Proměnila se i vnitropolitická situace v partnerských zemích. Jediné Moldavsko a částečně Gruzie zvolily otevřeně proevropskou zahraniční politiku, zatímco ostatní země důsledně vyvažují své vazby k Bruselu s napojením na Moskvu. Na okraji VP zůstává nadále Bělorusko, jehož politické vedení se od EU a programu VP zatím natrvalo diplomaticky i ekonomicky izolovalo represemi probíhajícími po prezidentských volbách v prosinci 2010.

Stále užší partnerství? Vývoj Východního partnerství v letech 2009 – 2011

Spolupráce EU a jednotlivých zemí VP je s výjimkou Běloruska realizována na základě smluv o partnerství a spolupráci (*Partnership and Cooperation Agreement, PCA*), které byly uzavřeny po spuštění evropské sousedské politiky. Během posledních dvou let vyjednávači pracovali na transformaci tohoto smluvního rámce v asociační agendu a z ní vyplývající asociační dohody (*Association Agreement, AA*), které budou na rozdíl od PCA částečně právně závazné. Jejich součástí by měla být z ekonomického hlediska prioritní **dohoda o prohloubené a všeobecné zóně volného obchodu** (*Deep and Comprehensive Free Trade Area, DCFTA*) mezi EU a státy VP, liberalizující vzájemný obchod a zavádějící prvky evropské legislativy do právních systémů partnerských zemí. DCFTA se nicméně vztahuje pouze na členy Světové obchodní organizace (WTO), což vylučuje kromě Běloruska také Ázerbájdžán, čímž se idea funkčního partnerství dále třští.

Nejblíže podpisu asociační dohody s doložkou DCFTA je v současnosti Ukrajina, což souvisí s faktem, že polovina obchodní výměny mezi EU a zeměmi VP probíhá právě mezi EU a Ukrajinou. Přijetí dokumentu sice komplikuje ukrajinské vztahy s RF, které zemi během letošního roku několikrát vyzvalo ke členství v Ruskem vedené celní unii s Kazachstánem a Běloruskem výměnou za nižší ceny plynu, avšak ukrajinští představitelé slibují uzavření dohody do konce roku 2011. Podepsání smlouvy by neměl ohrozit probíhající soudní proces s ukrajinskou premiérkou Tymošenkovou, jelikož pro Kyjev je smlouva nástrojem přinášejícím výhody, jak jí vnímá také převážná část domácích voličů a byznysu. Nicméně šanci rychlé ratifikace smlouvy by mohl zmařit veto některých členských států EU, např. Francie, která v září požádala o zastavení vyjednávání s Ukrajinou právě kvůli procesu vedenému s premiérkou.

Posun lze v bilaterální rovině technicky zaznamenat také v rámci **dohod o usnadnění vízového režimu** EU vůči partnerským státům. Akční plány na vízovou liberalizaci byly podepsány s Ukrajinou a Moldavskem. Tyto země společně s Gruzii mají také s Unií uzavřeny facilitační a readmisní dohody,¹ Arménie a Ázerbájdžán by měly jejich vyjednávání v nejbližší době zahájit. Přesto je však nasnadě, že finální zavedení bezvízového režimu, jeden z významných důvodů, proč se státy VP vůbec do programu zapojily, nebude v nejbližších letech schváleno. Otázka otevření hranic pravděpodobně zůstane i po splnění podmínek, které EU stanovila, pro část členských států Unie obtížně obhájitelnou politickou záležitostí.

K usnadnění implementace závazků vyplývajících z asociačních dohod, příp. DCFTA, EU plánuje zavést **Souhrnný program pro vytváření institucí** (*Comprehensive Institution Building Programme*, CIB), který se v minulosti vztahoval pouze na státy vedoucí přístupová jednání. Program cílí na institucionální reformy v partnerských státech a zefektivnění činnosti jejich úřednického aparátu. Do roku 2013 na něj bylo vyčleněno 175 milionů EUR, ale reformy se zatím jen připravují a v žádné ze zemí nebyly postoupeny ke standardnímu schvalovacímu procesu.

Nedílnou součástí VP jsou i otázky energetiky. V roce 2010, resp. 2011 se Moldavsko a Ukrajina staly členy **Energetického společenství** (*Energy Community*), které sdružuje státy EU a třetí země, většinou jihovýchodní Evropy, včetně Turecka, s cílem vytvořit největší vnitřní trh s energiemi na světě. Pro Ukrajinu z členství mimo jiné vyplývá získání finančních prostředků na modernizaci plynových tranzitních tras. Gruzie má nyní v tomto společenství pozorovatelský status s perspektivou plného začlenění. EU se snaží obracet svou pozornost i na další klíčovou tranzitní zemi, Ázerbájdžán, který patří mezi země tzv. Jižního koridoru. Ty by měly přepravovat **plyn z Kaspické pánve** a/nebo Středního Východu do Evropy. V lednu 2011 podepsal ázerbájdžánský prezident s předsedou Evropské komise (EK) Barrosem prohlášení o dodávkách, v němž se zavázal poskytnout „značný objem plynu“. V září 2011 pak členské státy EU daly Komisi mandát k vyjednání smlouvy s Ázerbájdžánem a Turkmenistánem o dodávkách plynu, který by se měl přepravovat přes plánovaný plynovod Nabucco, Transjadranský plynovod a plynovod ITGI (*Interconnection Turkey Greece Italy*).

Na multilaterální bázi se program VP během uplynulých dvou let soustředil především na vyjednávání a jednotlivé dílčí iniciativy jsou většinou teprve ve své počáteční fázi. Jejich zaměření se překrývá s agendou bilaterálních jednání, ale koresponduje také se čtyřmi platformami vymezujícími nejdůležitější oblasti partnerské spolupráce:

- demokracie, dobré vládnutí (*good governance*) a stabilita,
- ekonomická integrace a konvergence s politikami EU,
- energetická bezpečnost,
- kontakty mezi lidmi.

¹ Readmisní dohody se zabývají návratem osob, které nelegálně pobývají v určitém státě a odmítají ho dobrovolně opustit. Více zde:

<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2239961>.

Tyto oblasti měly být původně pravidelně diskutovány expertními komisemi několikrát do roka, avšak tato praxe nebyla dosud ustavena. Nicméně byl dosažen určitý pokrok v založení institucí, na jejichž poli by mělo k multilaterálním jednáním docházet. Těmi jsou především:

- Fórum občanské společnosti (*Civil Society Forum, CSF*),
- Parlamentní shromáždění EURONEST,
- Konference regionálních a místních orgánů zemí VP (*Conference of the Regional and Local Authorities for the Eastern Partnership, CORLEAP*).

Dne 3. května 2011 proběhlo v Bruselu ustavující shromáždění **parlamentního shromáždění EURONEST**, které sestává z poslanců Evropského parlamentu (EP) a parlamentů partnerských zemí, opět bez běloruské účasti. První z pravidelných setkání následovalo v polovině září 2011 ve Štrasburku, avšak připravení plánovaných doporučení pro summit VP nebylo realizováno kvůli sporům jihokavkazských zemí o formulaci týkající se teritoriální integrity, což odkazuje na přetrvávající problémy v důsledku nevyřešených zamrzlých konfliktů v regionu. Další setkání EURONEST je plánováno na květen 2012 v ázerbájdžánském Baku.

První schůze **CORLEAP**, kterou inicioval Výbor regionů EU, se konala 8. září 2011 v polské Poznani za účasti 36 zástupců regionální politiky z EU a šesti partnerských zemí, tedy i z Běloruska. Deklarovaným cílem této konference je posílení dialogu mezi partnery na místní a regionální úrovni, čímž doplňuje oblasti spolupráce, které pokrývá fórum občanské společnosti a EURONEST.

Podpůrnou strukturou vyjednávání na mezivládní úrovni se mělo stát **Fórum občanské společnosti**, které bylo založeno v roce 2009 v Bruselu, po předchozích iniciačních aktivitách probíhajících během českého předsednictví Rady EU. V jeho rámci by zástupci občanské společnosti měli konzultovat s představiteli svých vlád a s EK postup prohlubování vztahů s EU. Úspěšní jsou v tomto směru zatím pouze Moldavané, a to jen částečně. Fórum tak prozatím zůstává prostorem pro spolupráci a výměnu zkušeností občanské společnosti ze států EU a VP. Symbolický charakter má účast běloruských reprezentantů, což je v případě ostatních aktivit výjimkou. Aktuálním tématem, jež se bude projednávat na dalším setkání na konci listopadu v Poznani, zůstává zřízení stálého sekretariátu CSF, na jehož režii nebyly prozatím nalezeny dostatečné finanční zdroje.

Od počátku jeho ustavení provází VP diskuze nad jeho adekvátním financováním. Primárním zdrojem byl od roku 2007 **Nástroj pro evropskou sousedskou politiku** (*European Neighbourhood Policy Instrument, ENPI*), v jehož rámci bylo zemím VP v letech 2010 – 2013 přiděleno 600 milionů EUR. Jedná se však o stejnou částku, která byla Unii vyhrazena Turecku pouze pro rok 2009. Nový finanční rámec na období let 2014 až 2020 je prozatím v jednání a bude předmětem diskuze i na varšavském summitu. Z oficiálních dokumentů EK vyplývá, že míra financování VP by se díky dodatečně založeným fondům měla do roku 2013 zvýšit o 75 % proti roku 2008. Další finanční programy pro VP byly postupně spuštěny také Evropskou investiční bankou (EIB), Světovou bankou nebo Radou Evropy.

Je VP vhodným nástrojem pro unijní sousedství?

Jeden z primárních důvodů, proč bylo VP iniciováno, představovala snaha řešit nedostatky Evropské sousedské politiky, přičemž diferenciací měla zejména pomoci legitimizovat snahu o spolupráci / vliv ve státech postsovětského prostoru. Původní ambiciózní plán se však vytratil a kritika v současnosti poukazuje na to, že VP zůstalo jen formální subvariantou ENP se všemi jejími nedostatky. Naplnění počátečních cílů ztěžuje konceptuální vágnost, která plyne z vymezení pojmu partnerství (*partnership*) a jeho obrazu v procesu etablování vztahů EU se sousedy. Tento nedostatek vytváří nemalé problémy, které se projevují především ve vztahu k budování obrazu EU jako „*force for good*“ v mezinárodních vztazích.

Při hlubší analýze lze identifikovat tři problémové okruhy, které zůstávají nyní i do budoucna relevantní, ačkoli oficiální rétorika se snaží jejich význam snižovat. Prvním z nich je již zmiňovaná vágnost vymezení strategického partnerství jako rámce, jehož konstrukce stojí na existenci partnerů a funkčních nástrojích vyjednávání. Druhý okruh představuje projektová inkoherence a politická fragmentace projevující se ve vertikální a horizontální nejednotnosti v diskursu formování zahraniční politiky EU. Poslední okruh, který je však nejdůležitější, problematizuje reálné možnosti externího vládnutí (*external governance*) jako nástroje transformace v případě zemí, které v blízké budoucnosti postrádají jakékoli perspektivy pro zahájení přístupových jednání vrcholících vstupem do EU. Tyto problémy se v různé míře projevují u všech šesti zemí, jejichž preference a nadšení ke spolupráci varíuje v čase, přičemž současná krize v evropském společenství této situaci taktéž neprospívá.

Strategické partnerství

Strategické partnerství jako institucionální rámec kromě špatně vymezeného vztahu s východními sousedy disponuje nedostatky v oblasti celkové koncepční vágnosti, která byla bez jakékoli reflexe převzata z rámce evropské sousedské politiky. Neustále se opakující termíny jako sdílené hodnoty (*shared values*) a společné vlastnictví (*joint ownership*) postrádají formální vazby na reálné nástroje a očekávané výstupy. Stejně tak není jasné, jakou formou mají být evropské hodnoty v daném prostředí implementované (*top-down* nebo *bottom-up* proces?). V této situaci jsou postoje EU silně ovlivněny bezpečnostně-podmíněným racionalismem, jehož dopad je možné vysledovat v percepci sdílených hodnot, jež jsou výhradně evropocentrické (ve smyslu EU) a jako takové v politické debatě nezpochybňované. V tomto kontextu se absence jasně dohodnutých pravidel oboustranných závazků stává převládajícím rámcem jednostranné modalitě vize EU, která kategorii „oni“ vylučuje z pozic rovnoprávného partnera. Absence partnera v politice partnerství představuje kritický stimul pro narušení cílů definovaných v jednotlivých agendách a celkově ovlivňuje obraz EU v mezinárodních vztazích jako „*force for good*“.

Inkoherence a politická fragmentace

Politika VP partnerství je v kontextu politické vůle rozdělena a jednotlivé pozice existují v konceptuálním vakuu představném výše. Horizontální rozdíly se projevují v různém diskursu, který existuje mezi EK, EP a členskými státy. Kromě rozdílných představ o podobě a funkčních nástrojích nutných pro úspěšnou implementaci politiky existují nemalé rozpory

rovněž mezi jednotlivými členskými státy, jejichž zájmy mají při naplňování sousedské politiky různé podoby. Vertikální rovina je příznačná rozporem mezi vizemi Bruselu a zástupců sousedských zemí, který se projevuje nepřímou kritikou výkonů zahraniční politiky EU. Tato nekonzistence tvoří pozadí pro konceptuální propast mezi motivačním partnerstvím a praktickými kroky pro jeho dosáhnutí.

Externí vládnutí

Následkem absence definičních kritérií partnerství je prostor pro kooperaci vyplněn nástroji, které EU použila v minulosti, bez ohledu na rozdíly mezi dimenzemi rétorických výstupů a praktických implementací. V tomto kontextu je princip externího vládnutí postaven na základech tzv. *inside-out* přístupu, jehož podstata spočívá v aplikaci interních nástrojů na externí problémy. Efektivita tohoto přístupu je silně diskutovaná, a to především v případě států, jehož zájmy nejsou spojené s vůlí ucházet se o členství v EU, protože tato skutečnost není reflektovaná v úpravě funkčních nástrojů kooperace. Tento postup může být vnímán jako snaha o kontrolu politického vývoje bez jasného cíle, kterým v minulosti byl právě vstup do EU. Externí vládnutí v této podobě představuje jednostranně orientované eurocentrické snahy, které přes jasně definované cíle (stabilita, prosperita a bezpečnost) představují rámec, na nějž si EU činí monopolní nárok a který proto neposkytuje prostor pro skutečnou diskusi.

Nebudou-li výše zmíněné problémy řešeny, je možné další zhoršování stávající komplikované situace a snižování váhy evropské politiky v regionu. Přes množství procedurálních úprav a postupnou diferenciaci ve vztahu k regionu zemí VP stále existuje mezi touto politikou a ENP příliš hluboká koncepční vazba, která VP spíše škodí, než pomáhá.

Jak dál: východiska varšavského summitu

Příliš velká očekávání, která doprovázela zahájení VP, posilují jeho negativní hodnocení. Nemožnost učinit z politiky VP prioritu vnější politiky EU uznalo i Polsko, jeho hlavní podporovatel. Během příprav svého předsednictví Rady EU museli dát Poláci ve svých prioritách přednost akutnějším otázkám, jako je krize eurozóny či arabské jaro.

O tom, jak velké naděje ještě začátkem roku vkládalo Polsko do druhého summitu VP, svědčí jeho přesunutí z maďarského na polské předsednictví, domluvené při zákulisních jednáních. Důkazem je i ohromné diplomatické úsilí, s jakým se polští představitelé snaží o symbolický úspěch ve formě podepsání asociační dohody s Ukrajinou. Summit VP zůstává **nejviditelnější zahraničněpolitickou událostí polského předsednictví**. Tlak na pozitivní závěry je vytvářen i kvůli parlamentním volbám v Polsku, které se konají za pouhé dva týdny a před nimiž se chce vláda představit veřejnosti v co nejlepším světle. Přesto již dnes nikdo neočekává, že se summit stane průlomovým ve vývoji celého projektu, a proto ho nelze ani vnímat jako příležitost k ověření účinnosti VP.

Znění návrhu závěrečné deklarace summitu VP rezonuje náladu jiného evropského dokumentu, letos v květnu vydané revize evropské sousedské politiky [A New Response to a Changing Neighbourhood](#) od eurokomisaře pro rozšíření Füleho a Vysoké představitelky EU

Briefing Paper 6/2011

Varšavský summit a reflexe programu Východního partnerství

–
Září 2011

pro zahraniční a bezpečnostní politiku Ashtonové. Revize zdůrazňuje závislost míry podpory a integrace se strukturami EU na zavádění reforem ve státech VP (**princip more for more**).

Evropští politici během summitu s nejvyšší pravděpodobností uznají evropské ambice některých partnerů – Moldavska, Gruzie a podmíněně Ukrajiny. Zejména poslední dvě jmenované země ale nepřestávají být na různých úrovních kritizovány za potlačování základních lidských práv (svoboda sdružování, svoboda vyjadřování), míru nezávislosti médií, nedostatečný politický pluralismus, korupci, nemluvě o váhavém přijímání strukturálních reforem. Opakovaně se vynořuje otázka jak naložit s Běloruskem, které nebude kvůli německé intervenci zastupovat prezident, ale pouze ministr zahraničí Martynav. Zda se kancléřce Merkelové podaří prosadit vůči běloruskému režimu další sankce, zůstává otázkou.

Zdá se tedy, že během summitu VP dojde k nastavení modelu budoucí spolupráce, který by měl u všech států – kromě Moldavska – spočívat ve výběru atraktivních reformních projektů, jejichž realizaci bude obstarávat EU. Pokud se tak skutečně stane, varšavský summit snad neutone ve vágní politické deklaraci a proaktivně nabídne východoevropským a jihokavkazským partnerům účast na několika nově zřízených a/nebo stávajících programech, především z oblastí **vědy a výzkumu, zemědělství a podpory podnikání**. Pro obě strany nejzajímavějším bude pravděpodobně zahájení **Ekonomického fóra (Business Forum) VP** dne 30. září v polských Sopotech, jehož cílem je mimo jiné další podpora vyjednávání asociačních dohod a DCFTA.

Udržitelnost VP jako konceptuálně nevyjasněné, ale ostentativně ambiciózní složky evropské zahraniční politiky se po dvou letech zjevně vyčerpala. Lze jen doufat, že EU se poučí ze svých zkušeností a do budoucna dá přednost méně bombastickému, ale produktivnějšímu vyjednávání o konkrétních projektech se skutečně zainteresovanými partnery.

Zdroje

- A New Response to a Changing Neighbourhood. A review of European Neighbourhood Policy. *European Commission, European External Action Service*, 25. 05. 2011. Dostupné na http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com_11_303_en.pdf, nahlédnuo 28. 09. 2011.
- Azerbaijani, Armenian Delegations Dispute During Euronest PA Session. *APA*, 18. 09. 2011. Dostupné na <http://www.historyoftruth.com/news/latest/10160-azerbaijani-armenian-delegations-dispute-during-uronest-pa-session>, nahlédnuo 28. 09. 2011.
- CORLEAP – founding document adopted by the Committee of the Regions Bureau in May 2011. *Committee of the Regions*, 10. 05. 2011. Dostupné na <http://www.cor.europa.eu/pages/CoRAAtWorkTemplate.aspx?view=folder&id=d15a0605-0fb1-427d-b8e4-b78233dcaece&sm=d15a0605-0fb1-427d-b8e4-b78233dcaece>, nahlédnuo 20. 09. 2011.
- Depo, Bogdana. The Eastern Partnership two years on: Success or failure for the diversified ENP? *Eastern Partnership Community*, 07. 07. 2011. Dostupné na <http://www.easternpartnership.org/publication/2011-07-07/eastern-partnership-two-years-success-or-failure-diversified-enp>, nahlédnuo 15. 09. 2011.
- Implementation of the Eastern Partnership: Report to the meeting of Foreign Ministers. *European Union External Action*, 08. 12. 2009. Dostupné na http://www.eeas.europa.eu/eastern/docs/2009_eap_implementation_report_en.pdf, nahlédnuo 22. 09. 2011.
- Jackson, B. T. The European Union Goes East. *Hoover Institute*, 2011. Dostupné na <http://www.hoover.org/publications/policy-review/article/73166>, nahlédnuo 22. 09. 2011.
- Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit. *Council of the European Union*, 07. 05. 2009. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/107589.pdf, nahlédnuo 22. 09. 2011.
- Korosteleva, E. A. Change or Continuity: Is the Eastern Partnership an Adequate Tool for the European Neighbourhood? *International Relations*, 2011, Vol. 25, No. 2, pp. 243-262.
- Łapczyński, M. The European Union's Eastern Partnership: Chances and Perspectives. *Caucasian Review of International Affairs*, 2009, Vol. 3, No. 2, pp. 143-155.
- Mocanu, O. The Eastern Partnership – A Premise for an Enhanced EU-Eastern Neighbours Cooperation Relationship. *Romanian Journal of European Affairs*, 2009, Vol. 9, No. 4, pp. 48-58.
- Significant increase of trade in goods between EU27 and Eastern Partnership over last decade, EU27 trade deficit of 1.3 bn euro in the first half of 2011. *Eurostat News Release*. STAT/11/140, 28. 09. 2011. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/11/140&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, nahlédnuo 28. 09. 2011.
- Shapovalova, A. Political Implications of the Eastern Partnership for Ukraine: A Basis for Rapprochement or Deepening the Rift in Europe. *Romanian Journal of European Affairs*, 2010, Vol. 10, No. 3, pp. 70-79.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a již více než desetileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K dosažení svých cílů Asociace:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

Výzkumné centrum

Výzkumné centrum AMO bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku ČR a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a prostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé. Všechny doposud publikované publikace naleznete na stránkách AMO na adrese: <http://www.amo.cz/publikace.htm>.